

A SZŐLŐFÜRT TEOLÓGIÁJA

Októberben, midőn sokszinű fürtök feje kandikál ki az ősösödő tőkék tenyeres-talpas, vörösödni készülő levelei közül, eszünkbe jut a java-gótika legnagyobb hitszónokának szava: „Ich suche den Gehüren in allen Creatüren“ — szépséget keresek én minden teremtményben. Regensburgi Bertold régi gondolatot pendít meg a Titulre egyik strófájához fűzött gyönyörű beszédében (Die Natur eine Predigt): minden, amit az Isten teremtett, az Alkotó elgondolásait tükrözi viszza. Mindenben, ami a világ Urának alkotása, mint lábnyomokban, az ő létezését, az ő gondolatait találhatjuk meg, s így közvetve az ő szavai hangzanak belőlük felénk. Hogyne hirdetné tehát a szőlőfürt is a Teremtő tanítását, az a szőlőfürt, amelynek nyüzsgő sokaságával ebben a szűreti hónapban a hegyaljai templomok oltárait díszítik fel, hálát adván az Isten adományáért.

Egyiptomi Józsefnek a Fáraó főpohárnoka elmondotta álmát: szőlőtőt látott, rajta három vesző volt, amely lassan bimbóba borult és gerezdeket érlelt. Három tanulsága van a szőlőfürtnek is. Az első az alacsonyúságé, azé az erényé, melynek neve sem volt az antik kultúrában; az evangélisták Jézus tanítását erről az erényről a „tapeinos“, — „alacsony“ szóval adják vissza, jelezve vele az alázatosságot. A földhöz közel, néha ezért sárosan, ülnek a szőlőfejek; sorsuk is az alázatosság, letépiük őket, szemek egyre sze elgurul, puttonyból kádakba kerülnek, első sorsuk bizony szennynek látszik: nem a megbecsültetés ragyogása osztályrészük. A végső cél a fontos: ebből a pillanatnyi, látszat szerint

megalázó állapotból a nemes ital állapotába kell a szőlőfürtnek kerülnie. A növényvilág e tanítását tovább példázza a földön és az ágakon kuszó hernyó; ha értelme volna és meg tudná érteni a szót, akkor is nehezen hinné el, hogy alacsony voltának a báb-lét sötétsége után a nektárral élő, napfényben villanó könnyed lepkesors lesz az értelme. A keresztény alázatosság sem öncélú valami, a földi életen, a kitűzött evilági cél el-nem-érésén túlra utal, az örök létnek egyedülvaló értelmére. Mily nehézség el nem érni azt, amit valaki megérdemelne; megmaradni lejjebb, míg más, érdemtelenebb; feljebb jut. Hiszen oly sokszor igaz, amit Chuni Mukerji, a bengál gondolkozó mond, hogy az eltemetett érdemek, bármily nagyok is lettek legyen, ugyanabban a sírban pihennek azzal, aki szerezte őket. A keresztény tanítás viszont rámutat arra, hogy ez az érdem csak látszólagosan került a feledés hantjai alá, örök élete van azonban az Isten előtt, aki kinek-kinek megfizet érdeme szerint. Csak evilági értékére hívja fel a figyelmet Lao-cse, Kína tanítója, mikor ismert tenger-hasonlatában azt mondja, hogy a folyók és a tengerek azért részeseülnek száz meg száz hegyipatak hódolatában, mert mélyebben fekszenek, mint emezek, tehát uralkodni tudnak a hegyi patakok felett; így a bölcs is, aki az emberek fölött akar állni, alájuk helyezi magát, ha előttük akar járni, mögéjük áll. A keresztény elvet az alázatosságról Szent Agoston fejezi ki legszebben, rámutatva annak sorsszerű szükségességére: minél magasabbat akar valaki építeni, annál mélyebb fundamentumot kell ásnia; az épület,

midőn készül, a magasba tör: az alapot ásó pedig mind mélyebbre merül; életünk épülete pedig a legmagasabb csúcsot akarja elérni: az Isten meglátását.

Második tanulsága is van a szőlőfürtnek, ugyancsak Agoston mutat rá erre is. Elpusztul a szőlőfürt, az igaz, de hovávész el? A szőlősajtóba, majd a pince mélyébe, hogy ott nagy nyugalomban őrizzék. A Szentírás nem egyszer hasonlítja az emberi életet a szőlőpréshez, ahhoz a sziklába vájt kádhoz, amelyben a taposók alaktalan tömeggé zúzzák szét a fürtöket, hogy verük csurranhasson. Nem keresztény, aki nem érti az élet mélyebb értelmét: e földön az igazi életnek csak hajnalát éljük, valósága és igazi értelme, beteljesülése és valódi célja az örök Dél, az isteni élet. Benne nyerjük el, amire itt áhitozunk, ott örvendezünk, itt sóhajtozunk; nem fordulhatunk el tehát a kemény és nehéz dolgoktól, mintha nem akarnók elviselni, amit viselni kell. Félős ugyanis, ha a szőlőfürt megrettenik a szőlőpréstől, hogy a madarak és egyéb állatok martaléka lesz; a kereszténynek tehát, aki reménye alapján örül, mert biztos, hogy elnyeri jutalmát, el kell tűrnie a szőlőprésnek minden szenvedését. Ime, a szőlőfürt második tanulsága, mely magában hordozza a harmadikat, az édeset: a bűt feloldó bort, a *lysiponos oinos-t*, amint Salamisi Epiphanius mondja.

Mert magában is igaz, amit erről a Szentírás mond: „A mértékelvott bor a lélek és a szív öröme; egészség a léleknek és a testnek a mértékletes ital” (Sirák 31, 36 k.) — de még több az, ami

e ténynek jelképként rejlik, az, hogy a keresztény léte nem lehet megvidámság nélkül. Pallotti Szent Vince írta 1834-ben Allemand professzornak: „Ügyeljen arra, hogy természetes vidámságát és humorát felhasználja, ha mindenkinek mindene akar lenni és mindenkit Jézushoz akar vezetni; alázatosnak lenni nem azt jelenti, hogy búbanatosak legyünk, mert az igazán alázatos emberek az igazán vidámak.”

A szőlőfürt e harmadik tanulságát szemlélve, ugyanúgy elmondhatjuk, hogy a szenvedés értelmét átélő ember is a Szentlélek bennünk lakozásának e gyümölcsét, a vidámságot, birtokában tartja. Vagy nem láttunk még az életben embert tolókokcsiban, vagy évek hihetetlenül hosszú során át az ágy keresztjére szegezve és mégis vidáman; nem találkoztunk még a vak emberrel, aki szerényen meghúzódva ül az asztalnál, kissé mereven néz, de kék szemén nem vehető rögtön észre, hogy teljesen vak és mégis ő a legtréfásabb kedvű, az egész társaságot mulattatja, mert benső mélyében vidám ember? A krisztusi tanításon alapuló életre áll, amit az isteni bölcseségről mond a Szentírás: „|óillatot fakasztok én, miként a szőlőt, és pompás virágomból dús gyümölcs terem” (Sirák 24, 23). A vidámság egyik összetevője annak, amit Szent Pál „*euódia Christou*”, Krisztus édes illatának nevez s ami nem más, mint a Krisztusban való életnek természetfölötti bájossága — ezt példázza, ime, nekünk a szüret előtt álló, aranyosan mosolygó szőlőfürt.

Radó Polikárp